

ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ НАРОДНИХ ПРОМИСЛІВ ТА РЕМЕСЛ В УКРАЇНІ: ПРОЕКТ «CRAFTIT! НАВЧИСЯ І ЗРОБИ!»

Богдан Сауляк

У сучасному світі народні промисли та ремесла є складником креативної індустрії, до якої належить і IT-сфера. Якщо остання в Україні розвивається шаленими темпами, то народні ремесла, навпаки, хоча й мають значний потенціал для розвитку. За приблизними підрахунками майстрів, що виробляють і реалізують свої вироби в Україні, понад 120 000 осіб. Звичайно, для більшості з них ремесло не є основним джерелом доходу через несприятливі умови для реалізації своїх виробів за прийнятними цінами. Крім того, багато хто займається виготовленням виробів власними руками на рівні хобі — для власних потреб, а це означає, що за кращих умов для збуту продукції, а також за підтримки держави й недержавних організацій ремісництво буде зростати. Лише за таких обставин традиційні українські ремесла і промисли не зникнуть.

Українські народні промисли та ремесла знайшли підтримку в рамках сучасного проекту «Craftit! Навчися і зроби», що реалізується в межах програми Територіального співробітництва країн Східного партнерства (ЕaPТС) за кошти Європейського Союзу. Він охоплює межі етнографічного Полісся, тобто Київську, Чернігівську, Рівненську, Волинську і Житомирську області України та Брестську і Гомельську області Білорусі. В Україні ця ініціатива реалізується громадською організацією «Український центр інтелектуального розвитку», що займається підвищенням рівня соціальної активності на місцевому рівні.

За підтримки Європейського Союзу цей проект спрямований на розвиток і збереження традиційних місцевих народних промислів та ремесел на території Полісся, їх популяризацію та поширення на нові ринки, насамперед Європи. Він надає безкоштовне навчання та

підтримку старту бізнесу у сфері народних промислів, ремесел і хенд-мейду, допомагає підвищити рівень зайнятості населення в місцевих громадах.

Про необхідність і важливість проекту свідчить також проведене на початку 2018 року дослідження, згідно з яким Україна посідає третє місце серед країн Європи за кількістю виробів народного промислу, представлених на Etsy, а в окремих категоріях є навіть лідером (рушники, скатертини, пояси і шарфи, етно-іграшки). Etsy — це найбільша онлайн-платформа, на якій продають свої вироби майстри зі всього світу. Такий стан речей засвідчує, що вироби українських майстрів мають значний попит на міжнародному ринку і за належної підтримки можуть підвищити рівень життя місцевих громад і зберегти їхню культурну спадщину.

У рамках проекту 2018 року було проведено десять тренінгів щодо просування мережею Інтернет ремісничих виробів у шести містах: Житомирі, Рівному, Дубно, Луцьку, Чернігові та Бучі. У них узяло участь 330 осіб. Також відбувся інтенсив для майстрів з усіх проектних областей у Житомирі. Крім того, близько тисячі майстрів були залучені до проекту дистанційно — через спеціалізовані спільноти в соцмережах, де отримали необхідну інформаційну підтримку. Були проведені й презентації для юнацтва (Луцьк, Рівне, Житомир, Обухів, Чернігів), на яких учні дізнавалися про види та сучасний стан народних ремесел в Україні, можливість самозайнятості в цій сфері. Популяризуються ремесла також шляхом зйомок та публікації відео в Інтернеті (адже сьогодні це один з найпопулярніших каналів молодіжної комунікації), у яких майстри розповідають про свою роботу та показують технологію виготовлення виробів.

Завдяки проекту «Craftit! Навчися і зроби!» в Житомирі було відкрито виробничий центр (хаб), у якому безкоштовно навчають усіх охочих працювати з деревом на сучасному обладнанні. Там встановлено токарний верстат по дереву, деревообробний комбінований та фрезерний станки, віброшліфмашину, гравіювальний апарат, 3D-принтер, також навчають працювати з електричним рубанком, електролобзиком та ручним інструментом для пиляння деревини. Робота хабу сприятиме творенню креативного середовища, у якому будуть розвиватися й відпрацьовувати уміння як уже професійні майстри, так і початківці, що прагнуть займатися ремеслами.

Крім окремих ініціатив, потребують народні ремесла й підтримки держави, адже вони можуть допомогти створити сучасний етнокультурний бренд України у світі. Така підтримка могла б проявитися в законодавчому регулюванні роботи майстрів. Наприклад, у сусідній Білорусі, що також є учасником проекту «Craftit», майстри, які займаються виготовленням та продажем виробів ручної

роботи, подають відповідну заяву і сплачують невеликий щорічний податок. Натомість в Україні майстри повинні реєструватися фізичними особами-підприємцями і сплачувати податки на загальних умовах. Це однозначно не сприяє популяризації заняття ремеслами і реєстрації ремісником своєї діяльності. Хоча нині Міністерство культури України розробляє цільову програму для розвитку народних ремесел. Новостворений департамент креативних індустрій при цьому відомстві включає сектор народних ремесел до креативних індустрій і планує допомагати ремісникам-підприємцям, зокрема вносити зміни до чинного законодавства. Попри те, що на сьогодні підтримка держави ще недостатня, певні зміни щодо цього питання відбуваються. Тож допитання розвитку народних ремесел та промислів українців чекає вирішення на державному рівні, такі проекти, як «Craftit! Навчися і зроби», уже сприяють розкриттю людського потенціалу через сферу креативної економіки та залученню до неї якомога більшої кількості людей.